

Гриценчук О.О.,

відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій
Інституту цифровізації освіти НАПН України, м. Київ.

Е- ДИДАКТИКА У ЦИФРОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДОСВІД УКРАЇНИ ТА НІДЕРЛАНДІВ

Цифрова епоха надала поштовх для розвитку багатьох наукових педагогічних галузей, зокрема для становлення е-дидактики (електронної дидактики). У сучасному вітчизняному і зарубіжному науковому педагогічному полі все частіше з'являються поняття «цифрова педагогіка», «цифрова дидактика», «електронна дидактика», «інструментальна цифрова дидактика».

Вітчизняні науковці І.А. Сліпухіна, Н.І. Поліхун, Н.С. Чернецький визначають цифрову дидактику як таку, що «спрямована на моделювання освітніх середовищ формальної й неформальної системи навчання» [1]. Серед зарубіжних дослідників, які вивчають проблему е-дидактики та цифрового середовища навчання, слід зазначити таких, як Дж. ван Брак, Дж. Вогт, М. Келер, Дж.Тоундер. І. Янке (I.Jahnke), П. Бергстром (P. Bergstrom), Л. Галл (L. Hall) Визначення шляхів і способів доцільного і ефективного використання цифрових інструментів, форм і методів їх застосування у цифровому навчальному середовищі, що є предметом е-дидактики, дозволить створювати і розвивати такі середовища у системі освіти [2, 3, 4].

Вчені Нідерландів, країни, що визнана одним із світових флагманів розвитку ІКТ та інтегрування цифрових технологій у освітній процес, провадять дослідження аспектів е-дидактики. Так, на думку дослідників фонду Кеннісет (нідерл. Kennisnet, <https://www.kennisnet.nl/>), інституції, що здійснює підтримку освіти щодо впровадження ІКТ, незважаючи на передові розробки у галузі ІКТ для освіти, наприклад, електронні навчальні ігрові симуляції, застосовуються вчителями не часто. Взагалі, використовується лише обмежене коло сучасних цифрових інструментів та їх функціональних можливостей, в основному, для засвоєння знань учнями. Педагогам не вистачає дидактичних знань для роботи у цифровому навчальному середовищі (Дж. ван Брак (J. van Braak), Дж. Вогт (J. Voogt), М. Крал (M. Kraal), М. Келер (M. Keler), Дж.Тоундер (J. Tounder) [2, 3, 4].

Групою науковців із Університету м. Амстердам, Університету м. Гент та педагогічного коледжу м. Ейндговен (Нідерланди) було ініційоване дослідження, на меті якого стояло з'ясувати, як вчителі володіють основами е-дидактики та які інструменти ІКТ використовують у

своїй роботі з учнями. З цією метою було проведено опитування, у якому взяли участь 279 вчителів. Варто зазначити, що до проведення процедур опитування було залучено 162 студенти семи різних педагогічних коледжів Нідерландів, що проходили стажування у школах. Запитання анкети були зосереджені на з'ясуванні аргументованої та обґрунтованої думки вчителів щодо інтеграції ІКТ у освітню практику. Вчителів просили пояснити, чому вони обирають певні ІКТ, як і з якою метою їх використовують, які мають сподівання та чи справджуються вони. За результатами опитування було зроблено висновки, що вчителі впроваджують ІКТ у своїй практиці, але здебільшого, для представлення знань. Інструментарій, що використовується, під час навчання, обмежений. В основному це застосунки, які вже знайомі їх учням, що обмежує розвиток цифрової компетентності, зокрема, що є необхідною умовою для життя і діяльності у сучасному цифровому світі. Детальні аналітичні матеріали та результати дослідження представлено у звіті «E-didactek. Welke ict applicaties gebruiken leeren en waarom? (2016)» [3].

Вітчизняними науковцями також проводяться дослідження щодо впровадження ІКТ у шкільну освіту. Так, три роки поспіль науковці Інституту цифровізації освіти НАПН України здійснюють моніторинг щодо готовності і потреб вчителів щодо використання ІКТ. В умовах карантину, спричиненого COVID-19, ці опитування набули особливої актуальності і гостроти. У опитувальниках закладено дидактичні аспекти використання ІКТ у цифровому навчальному середовищі. Згідно даних аналітичних звітів 2020 та 2021 років, невирішеними лишилися такі проблема, як: недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів; відсутність якісного інтернету; брак часу через збільшення навантаження для вчителя; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти; низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів; недостатній рівень цифрової компетентності вчителів. Вітчизняні вчителі найчастіше використовують у роботі з учнями такі цифрові інструменти: Viber, Zoom, сайти закладів освіти, МійКлас, Padlet, Google Apps for Education, Skype, Telegram, Електронний щоденник, навчальні платформи закладів освіти, Jitsi Meet, а також частково Tik-Tok, Microsoft Teams, Cisco Webex, ClassDojo, Edmodo, Moodle, Twitter, WhatsApp. Важливим питанням було визначення того, як учасники опитування організовують дистанційне навчання та які засоби використовують для проведення уроків під час дистанційного та змішаного навчання в умовах пандемії COVID-19 [5, 6]. Моніторинг 2022 року організовано у лютому місяці.

Отже, процеси трансформації та цифровізації, що відбуваються сьогодні у освіті, вимагають реалізації нової дидактичної парадигми. Подальші наукові розвідки у галузі е-дидактики будуть сприяти побудові і розвитку цифрового навчального середовища української школи.

Список використаних джерел:

1. Сліпучіна І.А., Поліхун Н.І., Чернецький Н.С. Педагогіка ХХІ століття: формування цифрової дидактики. Зб. наук. праць, Педагогічні науки. Вип. LXXOII. Том.1. 2018. С. 231-237. http://www.ps.stateuniversity.ks.ua/eng/file/issue_83/part_1/45.pdf (дата звернення: 25.01.2022).
2. Een flexibele en persoonlijke leeromgeving Van losse bouwstenen naar één geheel een verkenning / ed.: K. Vermaas, A. van de Graaf. Nederland, 2015.
3. Voogt J, Sligte H.W., Beemt A. van den, Braak J. van, Aesaert K, E-didactiek. Welke ict applicaties gebruiken learen en waarom? Amsterdam: Kohnstamm Insituut. 2016 P. 229/
https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2016/05/E-didactiek_Welke-ict-applicaties-gebruiken-leraren-en-waarom.pdf. (дата звернення: 25.01.2022).
4. I. Jahnke, P. Bergstrom, E. Marell-Olsson, L. Hall. Digital Didactical Designs as research framework: iPad integration in Nordic schools. Computers and education, Vol. 113, 2017. p. 1-15.
5. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн-опитування. Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021. Аналітичний звіт. Київ: ІТЗН НАПН України, 2021. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724564> (дата звернення: 25.01.2022).
6. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн-опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2020. Т. 2. No 1. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1> (дата звернення: 25.01.2022).